Lieta Nr.A420357615
SKA-826/2016

L Ē M U M S

Rīgā 2016.gada 18.martā

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese R.Vīduša
tiesnese Dz.Amerika
tiesnese J.Briede

rakstveida procesā izskatīja personu apvienības „AS UPB & KPA Unicon Oy" blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 29.janvāra lēmumu, ar kuru noraidīts lūgums par pagaidu noregulējuma piemērošanu.

Aprakstošā daļa

[1] AS „Rīgas Siltums" un SIA „Enerģijas risinājumi" nodibinājušas SIA „Rīgas BioEnerģija", kuras mērķis atbilstoši statūtiem ir siltumenerģiju ražojošo iekārtu izbūve, kā arī siltumenerģijas ražošana un realizācija Rīgas pilsētas centralizētās siltumapgādes sistēmas operatoram.

[2] SIA „Rīgas BioEnerģija" sarunu procedūras rezultātā noslēdza ar personu apvienību „PS „Velve, Moduls-Rīga" Axis Technologies" līgumus, saskaņā ar kuriem minētā personu apvienība apņēmusies uzbūvēt biokurināmas katlumājas /adrese/ un /adrese/, kā arī veikt šo katlumāju tehnisko apkopi.

Pieteicēja personu apvienība „AS UPB & KPA Unicon Oy", kura arī piedalījās sarunu procedūrā, taču līguma slēgšanas tiesības neieguva, vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par minēto līgumu atzīšanu par spēkā neesošiem no noslēgšanas brīža saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma normām. Pieteikumā ietverts lūgums par pagaidu noregulējuma piemērošanu, aizliedzot SIA „Rīgas BioEnerģija" izpildīt līgumus.

Administratīvajā rajona tiesā ierosināta administratīvā lieta par līgumu atzīšanu par spēkā neesošiem. Lietā trešās personas statusā pieaicināta personu apvienība „PS „Velve, Moduls-Rīga" Axis Technologies".

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 29.janvāra lēmumu noraidīts lūgums par pagaidu noregulējuma piemērošanu. Lēmumā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[3.1] Lai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmajai daļai izvērtētu, vai pieteikums ir pirmšķietami pamatots, tiesai jānoskaidro, vai SIA „Rīgas BioEnerģija" ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja un līdz ar to – vai iepirkumam bija jāpiemēro Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums.

[3.2] Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 21.punkts skaidro, kas šā likuma izpratnē ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs. Tā ir publiska institūcija vai publiskas institūcijas uzņēmums, kas veic šā likuma II nodaļā minētās darbības šā likuma II nodaļā minētajās jomās, kā arī jebkurš privāto tiesību subjekts, kas veic šā likuma II nodaļā minētās darbības šā likuma II nodaļā minētajās jomās vai jebkurā to kombinācijā, pamatojoties uz īpašām vai izņēmuma tiesībām, ko piešķīrusi kompetenta iestāde uz tādu normatīvo vai administratīvo aktu pamata, kuru normas ierobežo darbību veikšanu iepriekš minētajās jomās, dodot tikai vienam subjektam vai dažiem subjektiem tiesības veikt darbības kādā no šīm jomām, un kas ievērojami ietekmē citu subjektu iespējas darboties šajās jomās.

Pirmšķietami uz SIA „Rīgas BioEnerģija" ir attiecināmas likuma II nodaļā minētās darbības jomas, jo tās darbības mērķis ir siltumenerģijas ražojošu iekārtu izbūve, siltumenerģijas ražošana un realizācija Rīgas pilsētas centralizētās siltumapgādes sistēmas operatoram. Līdz ar to jāpārbauda, vai iestājušies pārējie priekšnosacījumi, lai minēto personu atzītu par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju.

[3.3] Saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 19.punktu publiska institūcija ir valsts vai pašvaldības iestāde, pašvaldība, cita atvasināta publiska persona vai tās institūcija, kā arī privāto tiesību juridiskā persona, kas vienlaikus atbilst šādiem kritērijiem:

a) ir nodibināta vai darbojas, lai apmierinātu sabiedrības vajadzības, kurām nav komerciāla vai rūpnieciska rakstura;

b) atrodas valsts vai pašvaldības iestādes, pašvaldības, citas atvasinātas publiskas personas vai tās institūcijas padotībā vai izšķirošā ietekmē vai šiem kritērijiem atbilstošas privāto tiesību juridiskās personas izšķirošajā ietekmē (šī ietekme izpaužas kā balsstiesību vairākums pārraudzības institūcijas vai izpildinstitūcijas locekļu ievēlēšanā vai vadības iecelšanā), vai arī šī privāto tiesību juridiskās personas darbību vairāk par 50 procentiem finansē valsts, pašvaldība, cita atvasināta publiska persona, tās institūcija vai cita šiem kritērijiem atbilstoša privāto tiesību juridiska persona.

SIA „Rīgas BioEnerģija" uzskatāma par privāto tiesību juridisko personu, taču nav konstatējams, ka tā būtu nodibināta vai darbojas, lai apmierinātu sabiedrības vajadzības, kurām nav komerciāla vai rūpnieciska rakstura.

Eiropas Savienības Tiesa atzinusi, ka sabiedrības vajadzības, kurām nav komerciāla vai rūpnieciska rakstura, ir vajadzības, kas tiek nodrošinātas citādi, nevis ar tirgū esošajām precēm un pakalpojumiem, un kuras tādu iemeslu dēļ, kas ir saistīti ar šīm sabiedrības vajadzībām, valsts izlemj nodrošināt

pati vai pār kurām valsts vēlas paturēt izšķirošu ietekmi. Izvērtējot, vai pastāv šādas sabiedrības intereses, jāņem vērā visi būtiskie apstākļi, piemēram, apstākļi, kas pastāvēja attiecīgās personas dibināšanas laikā, un apstākļi, kādos persona īsteno savu darbību.

Īpaši jāvērtē, vai attiecīgā persona savu darbību veic konkurences apstākļos, jo konkurence var norādīt uz to, ka attiecīgajai sabiedrības vajadzībai ir komerciāls vai rūpniecisks raksturs. Taču konkurences esība pati par sevi nevar būt par pamatu secinājumam, ka attiecīgajām sabiedrības vajadzībām ir komerciāls vai rūpniecisks raksturs. Ir jāvērtē arī citi apstākļi, it īpaši tas, kādos apstākļos persona veic savu darbību. Ja persona darbojas normālā tirgus situācijā, tās mērķis ir peļņas gūšana un tā pati sedz savas darbības rezultātā radušos zaudējumus, ir maz ticams, ka attiecīgajām sabiedrības vajadzībām nav komerciāla un rūpnieciska rakstura (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2003.gada 22.maija sprieduma lietā Nr.C?18/01 48., 49.punktu, 2008.gada 10.aprīļa sprieduma lietā Nr.C-393/06 41.punktu*).

Nav konstatējams, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" nodibināšanas mērķis nav bijis peļņas gūšana. Turklāt pirmšķietami SIA „Rīgas BioEnerģija" nebūs vienīgais uzņēmums, kurš ražos siltumenerģiju, lai to pārdotu AS „Rīgas Siltums". Proti, SIA „Rīgas BioEnerģija" darbosies konkurences apstākļos, ko netieši apstiprina lietā esošā Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas vēstule.

[3.4] SIA „Rīgas BioEnerģija" pirmšķietami neatbilst Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 19.punkta „b" apakšpunktam. Nav konstatējams, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" atrastos valsts vai pašvaldības iestādes, pašvaldības, citas atvasinātas publiskas personas vai tās institūcijas padotībā vai izšķirošā ietekmē, vai privāto tiesību juridiskās personas izšķirošā ietekmē. SIA „Rīgas BioEnerģija" vienādās daļās pieder AS „Rīgas Siltums" un SIA „Enerģijas risinājumi".

Lietā nav pierādījumu, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" vairāk nekā 50 procentu apmērā finansēs valsts, pašvaldība, cita atvasināta publiska persona, tās institūcija vai cita šiem kritērijiem atbilstoša privāto tiesību juridiskā persona. Pagaidu noregulējuma izlemšanas brīdī nav lietderīgi sīkāk pētīt SIA „Rīgas BioEnerģija" finansēšanas aspektus, jo Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 19.punkta apakšpunktos norādīti kumulatīvi kritēriji.

[3.5] Saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 20.punktu publiskās institūcijas uzņēmums ir jebkurš komersants, kas atrodas publiskās institūcijas tiešā vai netiešā izšķirošā ietekmē uz līdzdalības vai līguma pamata. Publiskajai institūcijai jo īpaši ir izšķiroša ietekme, ja tai tieši vai netieši pieder lielākā daļa (vairāk nekā 50 procentu) no kapitālsabiedrības parakstītā pamatkapitāla vai ja tā kontrolē balsu vairākumu, kas saistīts ar emitētajām kapitāla daļām (akcijām), vai tā ir tiesīga iecelt vairāk nekā pusi no pārraudzības institūcijas vai izpildinstitūcijas locekļiem.

SIA „Rīgas BioEnerģija" vienādās daļās pieder AS „Rīgas Siltums" un SIA „Enerģijas risinājumi", tādēļ nav pamata konstatēt, ka AS „Rīgas Siltums" pieder lielākā daļa (vairāk nekā 50 procentu) no SIA „Rīgas BioEnerģija" parakstītā pamatkapitāla.

[3.6] Pirmšķietami uz SIA „Rīgas BioEnerģija" nav attiecināms arī Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 21.punkta „b" apakšpunkts, jo nav konstatējams, ka kāda kompetentā iestāde ar normatīvo vai administratīvo aktu būtu piešķīrusi minētajai personai kādas īpašas vai izņēmuma tiesības.

[3.7] Apkopojot minēto, SIA „Rīgas BioEnerģija" nav uzskatāma par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma izpratnē, tādēļ tai nebija jāpiemēro minētais likums, slēdzot līgumus ar trešo personu.

[3.8] Tā kā pieteikums pirmšķietami nav pamatots, nav jāvērtē, vai pagaidu noregulējuma nepiemērošana varētu radīt būtisku kaitējumu vai zaudējumus, kuru novēršana vai atlīdzināšana būtu ievērojami apgrūtināta vai prasītu nesamērīgus resursus.

[4] Pieteicēja par tiesas lēmumu iesniedza blakus sūdzību, norādot tajā turpmāk minētos apsvērumus.

[4.1] Tiesa nepamatoti uzskata, ka neviena privāto tiesību juridiskā persona, kurā valsts vai pašvaldības līdzdalība kapitālā nav lielāka par 50 procentiem, nevar būt sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja, ja tās mērķis ir peļņas gūšana. Jebkurai kapitālsabiedrībai ir peļņas gūšanas nolūks. Nevienā no tiesas minētajām Eiropas Savienības Tiesas atziņām nav norādīts, ka peļņas gūšanas mērķis privāto tiesību juridisko personu padarītu par tādu, uz kuru nav attiecināmi publisko iepirkumu direktīvas noteikumi. No Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 19.punkta „a" apakšpunkta ir nepārprotami secināms, ka komerciāla rakstura neesība attiecināma uz sabiedrības (iedzīvotāju) vajadzībām, kuras nodrošina attiecīgā privāto tiesību juridiskā persona, nevis ka pašai personas darbībai nevar būt komerciāls raksturs, kā to secinājusi tiesa.

[4.2] Eiropas Savienības Tiesas spriedumā lietā Nr.C-393/06 atzīts, ka kritērijs par konkurences pastāvēšanu nav izpildījies, ja attiecīgā sabiedrība konkurē ar divām citām sabiedrībām, kuras pēc lieluma ir niecīgas. Eiropas Savienības Tiesa īpašu nozīmi piešķīrusi tieši pastāvošās konkurences izvērtēšanai.

SIA „Juglas Jauda" spēj nodrošināt tikai 30 procentus no jaunbūvējamo katlumāju kopējās jaudas. Savukārt AS „Latvenergo" siltumenerģiju ražo kā blakusproduktu elektroenerģijas ražošanai, un siltumenerģijas ražošana nav tās uzņēmējdarbība, tādēļ tā nav atzīstama par konkurenti. Turklāt AS „Latvenergo" vienīgi formāli varētu būtu SIA „Rīgas BioEnerģija" konkurente, jo ir nepārprotami skaidrs, ka AS „Rīgas Siltums" iepirks siltumenerģiju no savas meitas sabiedrības SIA „Rīgas BioEnerģija".

[4.3] AS „Rīgas Siltums" kopā ar privātu kapitālsabiedrību nodibinājusi komersantu, tādējādi mēģinot izvairīties no normatīvo aktu piemērošanas, kuri būtu jāpiemēro AS „Rīgas Siltums", kā arī mēģinot netraucēti rīkoties ar valsts un pašvaldības katlumāju būvniecībai novirzītajiem līdzekļiem, izvairoties no jebkādas kontroles pār šo līdzekļu izlietošanu. Viens no Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma pamatmērķiem ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un publisko personu līdzekļu efektīvas izmantošanas nodrošināšana.

[4.4] SIA „Rīgas BioEnerģija" atbilst Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 21.punkta „b" apakšpunktā noteiktajiem kritērijiem.

Jēdziens „administratīvais akts" minētās normas izpratnē tulkojams plaši. AS „Rīgas Siltums" padomes lēmums par SIA „Rīgas BioEnerģija" dibināšanu ir administratīvais akts. AS „Rīgas Siltums" lielākie akcionāri ir Latvijas Republika un Rīgas dome, kuru intereses pārstāv padome. Tādējādi lēmums ir pieņemts ar tādu kompetento iestāžu līdzdalību, kuras ir tiesīgas izdot normatīvos un administratīvos aktus. Arī pati AS „Rīgas Siltums" ir kompetenta pieņemt administratīvo aktu, nosakot īpašas vai izņēmuma tiesības. (Strīdi par AS „Rīgas Siltums" pieņemtajiem lēmumiem attiecībā uz siltumenerģijas iepirkšanu ir izskatāmi administratīvā procesa kārtībā, piemēram, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā vai Konkurences padomē). Rīgas dome ir publiski paziņojusi, ka plānotā katlumāju izbūve ietekmēs siltuma tarifu Rīgā. Par siltumenerģijas iepirkšanu no SIA „Rīgas BioEnerģija" publiski paziņojusi arī AS „Rīgas Siltums", kas arī tieši izriet no SIA „Rīgas BioEnerģija" statūtiem.

Ievērojot minēto, secināms, ka Latvijas Republika un Rīgas dome kā AS „Rīgas Siltums" akcionāres, kā arī AS „Rīgas Siltums" (vienīgais centralizētās siltumapgādes sistēmas operators Enerģētikas likuma 47.panta izpratnē, kuram ir tiesības pārvadīt un sadalīt siltumenerģiju Rīgas pilsētā) ir nolēmuši, ka AS „Rīgas Siltums" obligāti iepirks siltumenerģiju no SIA „Rīgas BioEnerģija", tādējādi piešķirot tai īpašas izņēmuma tiesības faktiski plānotajos trīs konkurentu konkurences apstākļos. Būtiski ņemt vērā, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" nebūs iespējas saražoto siltumenerģiju pārdot kādam citam, kā vienīgi AS „Rīgas Siltums", kas savukārt to tālāk pārdalīs Rīgas pilsētas iedzīvotāju vajadzībām. SIA „Rīgas BioEnerģija" ir dibināta, lai pildītu Latvijas Republikai un Rīgas domei piederošā sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja publiskās funkcijas siltuma ražošanas un piegādes jomā.

[5] Blakus sūdzībā lūgts uzdot šādus prejudiciālos jautājumus Eiropas Savienības Tiesai:

1) vai Padomes Direktīvas 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (turpmāk – Direktīva 2004/17/EK) 2.punkta izpratnē par līgumslēdzēju iestādi ir atzīstama tāda privāto tiesību juridiskā persona, kuras īpašnieki vienādās daļās ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs un privāta kapitālsabiedrība, un kura dibināta ar mērķi pildīt mātes sabiedrības (sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja) funkcijas?

2) vai Direktīvas 2004/17/EK 2.panta otrās daļas „b" apakšpunkta izpratnē ar šajā punktā noteikto „dalībvalsts kompetento iestādi" ir saprotama arī līgumslēdzēja iestāde (sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs, kurš pieder dalībvalstij) un dalībvalsts pašvaldībai, kurš attiecīgajā dalībvalstī atrodas dominējošā stāvoklī siltumenerģijas iepirkumu tirgū?

3) vai Direktīva 2004/17/EK 2.panta trešās daļas izpratnē ar administratīvo aktu ir saprotams lēmums par siltumenerģijas iepirkšanu no kapitālsabiedrības, kura vēl nav uzbūvējusi iekārtas siltumenerģijas ražošanai un kura plāno darboties tādas konkurences apstākļos, kuros šobrīd darbojas tikai divas kapitālsabiedrības?

[6] SIA „Rīgas BioEnerģija" paskaidrojumos blakus sūdzību neatzīst un norāda turpmāk minētos apsvērumus.

[6.1] Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums nav jāpiemēro visiem komersantiem, kuri darbojas minētā likuma II nodaļā noteiktajās jomās. Tas, ka siltumenerģijas ražotājam jāievēro normas par reģistrēšanos siltumenerģijas ražotāju reģistrā, nenozīmē, ka tam jāpiemēro iepirkumu tiesiskais regulējums.

[6.2] AS „Rīgas Siltums", iegādājoties siltumenerģiju, ir saistošs Enerģētikas likuma 49.pants, un SIA „Rīgas BioEnerģija" siltumenerģijas pārdošanā konkurēs ar citiem siltumenerģijas ražotājiem. Tādējādi nav nozīmes Rīgas domes vai AS „Rīgas Siltums" publiskajiem izteikumiem par siltumenerģijas tarifu samazināšanos, AS „Rīgas Siltums" finanšu riska samazināšanu, plānoto ieguldījumu apmēru, katlumāju jaudām vai AS „Rīgas Siltums" peļņas novirzīšanu.

[6.3] AS „Rīgas Siltums" ir privāta kapitālsabiedrība, tās līdzekļi nepieder valstij vai pašvaldībai līdz brīdim, kad tiek izmaksātas dividendes. AS „Rīgas Siltums" savus līdzekļus drīkst ieguldīt citas sabiedrības pamatkapitālā.

[6.4] Ieguldījumu SIA „Rīgas BioEnerģija" veikuši abi tās dalībnieki, ne tikai AS „Rīgas Siltums". SIA „Rīgas BioEnerģija" neatrodas AS „Rīgas Siltums" izšķirošā ietekmē, jo AS „Rīgas Siltums" pieder 50 procenti kapitāldaļu, un šo apjomu plānots samazināt līdz 40 procentiem. AS „Rīgas Siltums" nav vienbalsīgu lēmumu pieņemšanas tiesību.

SIA „Rīgas BioEnerģija" arī neatrodas Rīgas domes vai Ekonomikas ministrijas izšķirošā ietekmē. Valsts, pašvaldība vai cita atvasināta publiska persona, tās institūcija vai cita šiem kritērijiem atbilstoša privāto tiesību juridiskā persona nefinansē SIA „Rīgas BioEnerģija" darbību ne 95 procentu, ne arī vairāk kā 50 procentu apmērā.

[6.5] SIA „Rīgas BioEnerģija" nav nodibināta, lai apmierinātu sabiedrības vajadzības, kurām nav komerciāla vai rūpnieciska rakstura. Tās dibināšanas dokumenti neparedz jebkādu zaudējumu segšanu no citām personām, un tās darbības mērķis ir vienīgi peļņas gūšana.

[6.6] Blakus sūdzībai nav pievienots neviens dokuments, kas pamatotu, ka AS „Rīgas Siltums" obligāti iepirks siltumenerģiju tikai no SIA „Rīgas BioEnerģija". Lēmums par SIA „Rīgas BioEnerģija" dibināšanu ir AS „Rīgas Siltums" valdes lēmums, ar kuru nav un nevar būt deleģētas jebkādas noteiktas un neatvietojamas funkcijas siltumapgādes nodrošināšanā Rīgas pilsētā.

[6.7] Līgumi ar trešo personu ir noslēgti ārpus aizlieguma to darīt, jo līgumu noslēgšanas brīdī atbildētājas rīcībā nebija informācijas, ka Iepirkumu uzraudzības birojā izveidota komisija sūdzības izskatīšanai.

[6.8] Lietā nav konstatēta būtisku zaudējumu vai kaitējuma rašanās iespēja.

[6.9] Lietā nav nepieciešams uzdot prejudiciālos jautājumus Eiropas Savienības Tiesai. Tas, vai kāda persona faktiski atbilst sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja definīcijai, jāizvērtē dalībvalsts tiesai. Jēdzieni „dalībvalsts kompetentā iestāde" un „īpašas un ekskluzīvas tiesības" Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā jau ir skaidroti.

[7] Trešā persona paskaidrojumos blakus sūdzību neatzīst un norāda līdzīgus apsvērumus, kā atbildētāja. Paskaidrojumos papildus norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[7.1] Tiesa SIA „Rīgas BioEnerģija" peļņas gūšanas mērķi vērtējusi tikai kā vienu no kritērijiem, lai kopsakarā ar citiem apstākļiem (konkurence, savu zaudējumu segšana) pārbaudītu, vai sabiedrības vajadzībām nav komerciāla un rūpnieciska rakstura.

[7.2] AS „Rīgas Siltums" nākotnē paredzētais iespējamais ieguldījums SIA „Rīgas BioEnerģija" pamatkapitālā veidos apmēram vienu desmito daļu no katlumāju būvniecībai un nodošanai ekspluatācijā nepieciešamā finansējuma.

[7.3] SIA „Rīgas BioEnerģija" nav nodota AS „Rīgas Siltums" siltumenerģijas ražošanas funkcija.

[7.4] SIA „Rīgas BioEnerģija" par siltumenerģijas pārdošanu būs jākonkurē ar SIA „Juglas Jauda" un AS „Latvenergo", kuru darbība ir siltumenerģijas ražošana.

[7.5] Lai SIA „Rīgas BioEnerģija" sāktu ražot siltumenerģiju, tai atbilstoši likumam „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" un Enerģētikas likuma 7.panta ceturtajai daļai būtu jāreģistrējas siltumenerģijas ražotāju reģistrā. Tā kā šis priekšnosacījums siltumenerģijas ražošanas uzsākšanai nav iestājies, atbildētāja nevar tikt atzīta par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma izpratnē.

[7.6] Ja līgumu izpilde tiktu apturēta, trešās personas izdevumi saistību izpildes sakarā kļūtu par tās zaudējumiem. To atlīdzināšana būtu apgrūtināta vai neiespējama, jo normatīvie akti neparedz šādu zaudējumu atlīdzināšanas mehānismu.

[7.7] Nav nepieciešams uzdot prejudiciālos jautājumus Eiropas Savienības Tiesai, ņemot vērā, ka prejudiciālā nolēmuma pieņemšanas process ir ļoti laikietilpīgs. Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju definīcija ir skaidra, tiesa pati var izlemt, vai atbildētāja tai atbilst.

Motīvu daļa

[8] Kritēriji, pēc kuriem nosakāms, vai konkrēta persona ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs, izriet no Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 19., 20. un 21.punkta, lasot tos kopsakarā. Tiesa secinājusi, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" neatbilst sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja definīcijai, tādēļ tai, iegādājoties būvniecības pakalpojumus, nebija jāpiemēro Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums. Augstākā tiesa atzīst par pareizu pirmās instances tiesas lēmuma motivāciju un atbilstoši Administratīvā procesa likuma 286.panta trešajai daļai pievienojas tai.

Tā kā nav konstatējams viens no pagaidu noregulējuma priekšnoteikumiem – pieteikums pirmšķietami nav apmierināms –, nav lietderīgi pievērsties otram kritērijam jeb jautājumam par iespējamiem zaudējumiem pagaidu noregulējuma nepiemērošanas gadījumā.

[9] Blakus sūdzībā lūgts uzdot prejudiciālos jautājumus Eiropas Savienības Tiesai. Augstākā tiesa piekrīt atbildētājas un trešās personas paskaidrojumos paustajam viedoklim, ka šobrīd vērsties Eiropas Savienības Tiesā nav nepieciešams.

Pieteicējas norādītie jautājumi ir vērsti uz vērtējuma saņemšanu faktiskajiem apstākļiem (turklāt jau jautājumu formulējumā iekļaujot savu faktisko

apstākļu interpretāciju kā pārbaudītu faktu), kas ir valsts tiesas kompetencē, nevis uz piemērojamo tiesību normu interpretāciju, kas būtu piekritīga Eiropas Savienības Tiesai. Turklāt pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanas jēga ir nodrošināt pārskatīšanas procedūras efektivitāti. Šajā lietas izskatīšanas posmā uzdodot jautājumus Eiropas Savienības Tiesai, pagaidu aizsardzības lūguma izlemšana būtiski ieilgtu, kas neatbilst pagaidu aizsardzības institūta jēgai.

[10] Pieteicēja blakus sūdzībā iebilst pret tiesas secinājumu, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" neatbilst Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 19.punktam (un secīgi arī 21.punkta „a" apakšpunktam).

Atbilstoši Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 19.punktam privāto tiesību juridisko personu var atzīt par publisku institūciju, ja tā vienlaikus atbilst „a" un „b" punktā minētajiem kritērijiem (*sk. šā lēmuma 3.3.punktu*).

Tiesa secināja, ka nav konstatējams, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" nodibināšana nav bijusi ar mērķi gūt peļņu, kā arī pirmšķietami konstatējams, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" nebūs vienīgais uzņēmums, kas ražos siltumenerģiju, lai to pārdotu AS „Rīgas Siltums", proti, tā darbosies konkurences apstākļos. Tas novedis pie secinājuma, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" nav nodibināta un nedarbojas, lai apmierinātu sabiedrības vajadzības, kurām nav komerciāla vai rūpnieciska rakstura (pirmais kritērijs).

[11] Pieteicēja norāda, ka peļņas gūšanas nolūks nevar būt noteicošais, lai izdarītu secinājumu par to, ka kapitālsabiedrība nedarbojas, lai nodrošinātu sabiedrības intereses, kurām nav komerciāla vai rūpnieciska rakstura. Tāpat pieteicēja uzskata, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" faktiski nebūs konkurences.

[12] Nosakot to personu loku, uz kurām attiecināms Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums, jāņem vērā, ka likumā iedzīvināts Eiropas Savienības tiesiskais regulējums, tostarp Direktīva 2004/17/EK. Likuma 1.panta 19., 20., 21.punktā formulētie kritēriji izriet no minētās direktīvas.

Atbilstoši Direktīvas 2004/17/EK 2.panta 1.punkta „a" apakšpunkta otrajai daļai viena no publisko tiesību subjekta (kurš tad būtu uzskatāms par līgumslēdzēju iestādi šīs direktīvas izpratnē) pazīmēm ir tā, ka šī struktūra ir nodibināta konkrētam mērķim – apmierināt vispārējās vajadzības – un tā neveic rūpnieciskas vai komerciālas darbības.

Eiropas Savienības Tiesa savā praksē, konstatējot, ka konkrētais subjekts izveidots, lai apmierinātu vispārējas vajadzības, norādīja, ka šajā ziņā nav nozīmes, ka šādas vajadzības apmierina vai var apmierināt arī privāti uzņēmumi. Svarīgi ir tas, ka runa ir par vajadzībām, kuras ar vispārējām interesēm saistītu apvērumu dēļ valsts vai pašvaldība izvēlas visumā apmierināt pati vai attiecībā uz kurām tā vēlas saglabāt noteicošu ietekmi (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2008.gada 10.aprīļa sprieduma lietā Nr.C-393/06 Ing. Aigner, Wasser-Wäme-Umwelt GmbH 39. un 40.punktu*).

Lai pārliecinātos, vai apmierinātajām vajadzībām nav rūpnieciska vai komerciāla rakstura, jāņem vērā tādu tiesisko un faktisko apstākļu kopums, kā apstākļi, kas pastāvēja attiecīgās struktūras izveidošanas brīdī, un nosacījumi, ar kādiem tā veic savu darbību. Šajā sakarā it īpaši jāpārliecinās par to, vai attiecīgā struktūra savu darbību veic konkurences apstākļos (*sk. minētā sprieduma 41.punktu*).

Konkrētajā Eiropas Savienības Tiesas lietā nebija strīda par to, ka uzņēmums tika izveidots ar konkrētu mērķi nodrošināt siltumapgādi Vīnes pilsētas teritorijā, un tās nodibināšanai nebija mērķa gūt peļņu. Lai gan nebija izslēgts, ka darbība var nest peļņu, kas tiek sadalīta dividenžu veidā akcionāriem, tomēr šādas peļņas gūšana nebija šā subjekta pamatmērķis (*sk. minētā sprieduma 42.punktu*).

[13] Jāpiekrīt pieteicējai, ka peļņas gūšanas mērķis vispārīgi raksturo ikvienu kapitālsabiedrību un šim apstāklim principā nevajadzētu izslēgt kapitālsabiedrības no likuma 1.panta 19.punkta piemērošanas. Tomēr, ja uzņēmums nodibināts vienīgi ar mērķi gūt peļņu, tas norāda uz to, ka valsts (pašvaldība) nav vēlējusies caur šī uzņēmuma darbību nodrošināt kādas sabiedrības vajadzības, kurām nav komerciāla rakstura. Un otrādi – peļņas gūšana, nodrošinot sabiedrības vajadzības, neļauj prezumēt, ka šis uzņēmums nav publiska institūcija minētās normas izpratnē.

[14] Uz siltumenerģijas ražotājiem attiecas Enerģētikas likuma normas. Enerģētikas likuma 49.panta pirmā daļa noteic, ka viena siltumenerģijas apgādes sistēmas operatora licences darbības zonā var darboties vairāki siltumenerģijas ražotāji, un šiem ražotājiem ir tiesības piedāvāt sistēmas operatoram iepirkt to saražoto siltumenerģiju par vienošanās cenu.

Minētā panta otrā daļa noteic, ka sistēmas operators, slēdzot līgumus par siltumenerģijas iepirkšanu no ražotājiem vai arī atsakoties tos slēgt, vadās pēc šādiem ekonomiskā pakāpeniskuma principa kritērijiem:

1) piedāvātās siltumenerģijas cena un samaksas nosacījumi;
2) siltumenerģijas pārvades izmaksas;
3) siltumenerģijas ražošanas režīma atbilstība patēriņa režīmam;
4) piedāvātās siltumenerģijas atbilstība sistēmas operatora noteiktajiem tehniskajiem parametriem.

Ievērojot minēto, secināms, ka ideālā modelī siltumenerģijas ražotājiem būtu savā starpā jākonkurē par tiesībām pārdot saražoto siltumenerģiju. Likumdevējs, regulējot enerģētikas nozari, nav piešķīris atsevišķiem siltumenerģijas ražotājiem monopoltiesības attiecīgajā jomā, bet gan gluži pretēji – regulējums vērsts uz siltumenerģijas ražošanas tirgus liberalizāciju, kas paredz konkurenci šajā jomā.

[15] No kasācijas sūdzības izriet pieteicējas viedoklis, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" nedarbosies ievērojamas konkurences apstākļos, kā to secinājusi tiesa, jo:

1) iespējamais konkurents SIA „Juglas Jauda" saražo tikai 30 procentus no jaunbūvējamo katlumāju kopējās jaudas;
2) iespējamā konkurenta AS „Latvenergo" pamatdarbība nav siltumenerģijas ražošana, bet gan siltumenerģija tiek ražota kā elektroenerģijas blakusprodukts;
3) SIA „Rīgas BioEnerģija" jau ir garantētas tiesības (un vienīgā iespēja) pārdot saražoto siltumenerģiju AS „Rīgas Siltums";

Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai reālai konkurencei nozarē un attiecīgā subjekta aizvietojamībai var būt nozīme, izšķirot, vai persona darbojas, lai apmierinātu vispārējās vajadzības. Proti, reālas konkurences neesība un neiespējamība personu aizvietot var norādīt uz šādu vajadzību apmierināšanu (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2008.gada 10.aprīļa sprieduma lietā C-393/06 Ing. Aigner, Wasser-Wäme-Umwelt GmbH 44.–46.punktu).*

No atbildētājas paskaidrojumiem izriet, ka AS „Rīgas Siltums" jau šobrīd, piemērojot Enerģētikas likuma 49.pantu, no AS „Latvenergo" un SIA „Juglas Jauda" iepērk 69 procentus no saviem klientiem piegādātās siltumenerģijas. Tam, ka SIA „Juglas Jauda" saražo mazāku apjomu siltumenerģijas, savukārt AS „Latvenergo" siltumenerģiju ražo kā blakusproduktu elektroenerģijai, nepadara minētās personas par neesošiem spēlētājiem siltumenerģijas ražošanas tirgū, jo īpaši ievērojot to kopējo pārdoto siltumenerģijas apjomu. Jāņem vērā arī tas, ka siltumenerģiju šobrīd ražo arī pati AS „Rīgas Siltums".

Tātad sabiedrības vajadzība pēc siltumenerģijas netiek apmierināta tikai caur SIA „Rīgas BioEnerģija" darbību, un nav arī pamata prezumēt, ka

tāda varētu būt SIA „Rīgas BioEnerģija" misija nākotnē.

Apgalvojums, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" jau ir garantētas tiesības pārdot siltumenerģiju AS „Rīgas Siltums", ir balstīts uz pieņēmumu un publiski izskanējušiem amatpersonu apgalvojumiem, nevis uz tiesību aktiem. Ne no SIA „Rīgas BioEnerģija" statūtiem, ne no citiem tiesiski saistošiem dokumentiem neizriet SIA „Rīgas BioEnerģija" tiesības garantēti pārdot siltumenerģiju AS „Rīgas Siltums". Tās statūtos norādītais mērķis pārdot siltumenerģiju AS „Rīgas Siltums" nav vērtējams kā jau esošas tiesības. Šobrīd arī nav pamata pieņemt, ka siltumenerģijas pārdošanas tiesību piešķiršanā varētu tikt izmantoti citi kritēriji kā vien likumā tieši noteiktie. Turklāt pat ja šie kritēriji netiktu ievēroti, tas varētu norādīt uz godīgas konkurences apdraudējumu vai negodprātīgu vai prettiesisku rīcību tieši siltumenerģijas iepirkšanas jomā, nevis uz to, ka siltumenerģijas ražotāja primārais mērķis ir kalpot sabiedrības nekomerciālu vajadzību nodrošināšanai.

[16] Apkopojot minēto, pirmšķietami nav saskatāms, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" nodibināšanas mērķis būtu sabiedrības vajadzību, kurām nav komerciāla vai rūpnieciska rakstura, apmierināšana.

[17] Pirmšķietami arī nav konstatējams, ka būtu iestājies otrs nepieciešamais priekšnoteikums atbildētājas atzīšanai par publisku institūciju – Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 19.punkta „b" apakšpunktā minētais par izšķirošo ietekmi un finansēšanas nosacījumiem. No lietas materiāliem neizriet, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" atrodas valsts vai pašvaldības iestādes, pašvaldības, citas atvasinātas publiskas personas vai tās institūcijas padotībā vai izšķirošajā ietekmē vai šiem kritērijiem atbilstošas privāto tiesību juridiskās personas izšķirošajā ietekmē, vai ka tās darbību vairāk par 50 procentiem finansē valsts, pašvaldība, cita atvasināta publiska persona, tās institūcija vai šiem kritērijiem atbilstoša privāto tiesību juridiska persona. Kā izriet no atbildētājas un trešās personas paskaidrojumiem, SIA „Rīgas BioEnerģija" pieder AS „Rīgas Siltums" un SIA „Enerģijas risinājumi" vienādās daļās. SIA „Rīgas BioEnerģija" dalībnieki piedalās sabiedrības darbības finansēšanā proporcionāli tiem piederošajām kapitāldaļām. Neesot citām ziņām par minētās sabiedrības finansēšanas modeli, tiesai šobrīd nav pamata pieņemt, ka AS „Rīgas Siltums", nolemjot novirzīt savu peļņu ieguldīšanai SIA „Rīgas BioEnerģija" pamatkapitālā, finansētu minētās sabiedrības darbību vairāk par 50 procentiem.

[18] Pieteicēja uzskata, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" atbilst arī Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 1.panta 21.punkta „b" apakšpunktā noteiktajiem kritērijiem.

Minētā norma noteic, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs ir jebkurš privāto tiesību subjekts, kas veic šā likuma II nodaļā minētās darbības šā likuma II nodaļā minētajās jomās vai jebkurā to kombinācijā, pamatojoties uz īpašām vai izņēmuma tiesībām, ko piešķīrusi kompetentā iestāde uz tādu normatīvo vai administratīvo aktu pamata, kuru normas ierobežo darbību veikšanu iepriekš minētajās jomās, dodot tikai vienam subjektam vai dažiem subjektiem tiesības veikt darbības kādā no šīm jomām, un kas ievērojami ietekmē citu subjektu iespējas darboties šajās jomās.

Augstākā tiesa piekrīt pieteicējai, ka šīs normas izpratnē jēdziens „administratīvais akts" ir tulkojams plaši, jo ne vienmēr šīs īpašās vai izņēmuma tiesības tiks piešķirtas, balstoties uz tieši šāda nosaukuma dokumentu. Šīs tiesības var arī izrietēt no vairāku tiesiski saistošu dokumentu kopuma.

Pieteicēja par šādu administratīvo aktu uzskata lēmumu, ar kuru AS „Rīgas Siltums" (kuras galvenie akcionāri ir valsts un pašvaldība) nolēmusi izveidot SIA „Rīgas BioEnerģija".

Tiesa nesaskata, ka ar jauna uzņēmuma izveidošanu, kas kopā ar citiem ražotājiem būs tiesīgs pretendēt uz siltumenerģijas pārdošanu AS „Rīgas Siltums", šim uzņēmumam būtu radušās (piešķirtas) īpašas vai izņēmuma tiesības darboties attiecīgajā jomā un ka vienlaicīgi ar to būtu ievērojami ietekmētas citu subjektu iespējas darboties šajā jomā. Tam, ka AS „Rīgas Siltums" būtu vienīgā pircēja, kam SIA „Rīgas BioEnerģija" varēs pārdot saražoto siltumenerģiju, lietā nav izšķirošas nozīmes. Būtiski ir tas, vai pašai SIA „Rīgas BioEnerģija" līdz ar nodibināšanu būtu piešķirtas ekskluzīvas tiesības vienīgajai ražot siltumenerģiju un pārdot to AS „Rīgas Siltums". Tas šajā lietā nav konstatējams.

Pretēji pieteicējas blakus sūdzībā apgalvotajam, lietā nav nozīmes tam, ka SIA „Rīgas BioEnerģija" vienīgā iespēja ir pārdot siltumenerģijas AS „Rīgas Siltums", kura to tālāk pārdalīs iedzīvotāju vajadzībām un kura ir dibināta, lai pildītu sabiedriskā pakalpojuma sniedzēja funkciju. Lietā nav strīda par AS „Rīgas Siltums" statusu Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma kontekstā. Tas, ka tieši AS „Rīgas Siltums" varētu būt vienīgais siltumenerģijas iepircējs, neko nenozīmē SIA „Rīgas BioEnerģija" statusa izvērtējumā.

[19] Pieteicēja apgalvo, ka AS „Rīgas Siltums" kopā ar privātu kapitālsabiedrību nodibinājusi uzņēmumu (SIA „Rīgas BioEnerģija"), tādējādi mēģinot izvairīties no publisko iepirkumu normatīvo aktu piemērošanas, kā arī mēģinot netraucēti rīkoties ar valsts un pašvaldības novirzītajiem līdzekļiem katlumāju būvniecībai, izvairoties no jebkādas kontroles pār šo līdzekļu izlietošanu. Viens no Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma pamatmērķiem ir arī sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un publisko personu līdzekļu efektīvas izmantošanas nodrošināšana.

Kā paskaidrojumos pamatoti norāda atbildētāja un trešā persona, AS „Rīgas Siltums", neraugoties uz tās dalībniekiem (lielākās akcionāres valsts un Rīgas pilsētas pašvaldība), ir tiesības ieguldīt līdzekļus citas personas pamatkapitālā. Apstāklis, ka šis ieguldījums nesasniedz robežu, kas to ļautu uzlūkot kā tādu, kas jaundibināto sabiedrību finansē vairāk par 50 procentiem vai kam ir izšķiroša ietekme sabiedrībā, pats par sevi nedod pamatu uzskatīt, ka AS „Rīgas Siltums" apzināti un mērķtiecīgi izvairās no publisko iepirkumu tiesību normu piemērošanas. Lietā ir jāizšķir, vai iepirkumu tiesību normas ir jāpiemēro SIA „Rīgas BioEnerģija", nevis AS „Rīgas Siltums". Tas, ka līdzīgos apstākļos AS „Rīgas Siltums" būtu jāpiemēro Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums, neļauj automātiski pieņemt, ka tas ir jāpiemēro arī tās dibinātai kapitālsabiedrībai, kura objektīvi neatbilst sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja pazīmēm.

[20] Apkopojot minēto, Administratīvās rajona tiesas lēmums ir atstājams negrozīts un pieteicējas blakus sūdzība noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a

Atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 29.janvāra lēmumu un personu apvienības „AS UPB & KPA Unicon Oy" blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese R.Vīduša

Tiesnese	Dz.Amerika
Tiesnese	J.Briede